

Posudek bakalářské práce Ondřeje Vinše *Apel a absurdita v textech Václava Havla*

Téma bakalářské práce Ondřeje Vinše zrálo dlouho a autor ho odpovědně promýšlel a několikrát prezentoval na studentských fórech. Soustředění na pojmy APEL a ABSURDITA v (mimodramatických) textech Václava Havla jako na pojmy v jeho myšlení a díle klíčové a vzájemně propojené či souvztažné bylo jeho vlastním nápadem.

Vybrané pojmy jsou v práci zkoumány na základě teorií a nástrojů kognitivní lingvistiky. Využita je především metoda studia kulturně klíčových slov Anny Wierzbické, největší inspirací jsou však autorovi havlovské studie Davida S. Danahera a jeho kniha vydaná v češtině pod názvem *Číst Václava Havla* (2016).

Práce Ondřeje Vinše je dobře teoreticky ukotvená, autor má také uspokojivý přehled o Havlově díle jako celku i o odborné literatuře, která texty Václava Havla reflektuje; vzdělal se také v širším odborném kontextu, který se ukázal v průběhu práce na tématu jako relevantní.

Text práce je veden jasně a logicky, v úvodních pasážích (1. – 4.) jsou představeny kontexty zkoumání včetně stručného pojednání o pojmech, resp. lexémech *apel* a *absurdita*. Stěžejní, interpretační 5. část je strukturována na základě (vybraných úryvků z) Havlových děl (uměnovědných statí, esejů, Dálkového výslechu, Dopisů Olze, dopisů, projevů), v nichž se zkoumané pojmy profilují nejvýrazněji; jsou zde představeny různé polohy a kontexty daných pojmů v Havlových textech a postupně interpretována jejich sémantické náplň. V závěrečné „diskusi“ (s. 42) autor vznáší otázku, zda lze apelovost Havlových textů chápat jako sémantické gesto v intencích Jana Mukařovského a pokouší se ve prospěch této teze uvážlivě argumentovat (srov. dále).

Práce má mezioborový charakter a zdá se, že autor patřičně dostal oběma (či všem) polohám svého zájmu. K dokonalosti ovšemže mnohé schází, mnohé je také otázkou další diskuse. Na některé z literárněvědných či havlologických souvislostí jistě upozorní oponent, zde se omezím pouze na několik poznámek souvisejících s lingvistickými aspekty práce.

Charakteristika kulturně klíčových slov Anny Wierzbické (s. 16–17) je zda podána příliš obecně a dosti zjednodušeně. Fakt, že kulturně klíčová slova se nevyskytují izolovaně, ale v jistých „trsech“ v rámci určité sémantické domény, je podrobně probíráno už v příslušné knize A. Wierzbické – nejde tedy o myšlenku či objev bakalářky Michaely Staré, jak by se mohlo zdát z formulace v závěru (na s. 44).

Pokud tvoří začátek subkapitoly o absurditě lexikografické pojednání zpracované na základě několika slovníků češtiny (včetně etymologického – s. 17–18), působí poněkud nevyváženě začátek analogické části o apelu (s. 20). I vzhledem k frekventovanému synonymnímu lexému *výzva* v Havlových textech (a v podobném smyslu také snad *volání*, *hlas* apod. – jak plyne z vybraných úryvků) by bylo namísto věnovat lexikálněvýznamové charakteristice (a snad i celému sémantickému poli) větší než dvouřádkovou pozornost.

Na s. 21 navazuje subkapitola o apelové funkci jazyka (uvozena poněkud nepřesně: „Z hlediska jazykového...“ – jistě je míněno „jazykovědného“) a dále o apelu v kontextu pragmatické lingvistiky. Myšlenka vzít v této souvislosti do hry uvedené kontexty je výborná a mohla by být velmi plodná, avšak zpracování těchto partií je poněkud popisné, školské (citují se „úvody“) a bez jasnějších souvislostí se zkoumáním Havlových textů.

Za zajímavý podnět k zamyšlení pokládám již zmíněnou diskusi na s. 42–43. V souvislosti s havlovským apelem se tu uvažuje o jeho explicitnosti / implicitnosti, resp. nepřímosti / přímosti (zajímavou teoretickou otázkou textových subjektů v případě apelu ponechme při této příležitosti stranou – srov. formulaci „apel implikovaný autorem díla, v tomto případě Václavem Havlem“, s. 43). Zde se také konečně – v argumentaci pro pochopení apelovosti jako sémantického hesla Havlových textů – dostávají ke slovu dříve předjednané pragmalingvistické aspekty zkoumání; v pozadí projevů s komunikační funkcí výzvy je totiž podle Švehlové „očekávání mluvčího, že adresát něco vykoná, nebo naopak nevykoná“, což dobře souzní se zkoumanými texty V. Havla. Přece jen bych však byla v souvislosti s apelovostí jako havlovským sémantickým gestem poněkud opatrná: není snad apel (více či méně) spojen s uměním vůbec – a již z principu, stejně jako s jazykovým projevem i jiným sémiotickým a komunikačním chováním? Nakolik je tedy apel / apelovost specifikem díla spojeného s jedním autorem? (I zde jde o implicitnost / explicitnost, nepřímost / přímost?)

Na bakalanda mám v závěru ještě jednu otázku: bude jeho studium klíčových pojmů Václava Havla pokračovat, případně v jakém směru? Vynořily se příp. v době po odevzdání práce v souvislosti s tématem nějaké další myšlenky či nápady?

Práci Ondřeje Vinše oceňuji jako zajímavý, samostatný a s ohledem na to, že jde o bakalářskou práci, i dosti zdařilý pokus o výklad dvou Havlových klíčových pojmů; navíc jde o práci, která vzbuzuje zajímavé otázky. Doporučuji ji tedy ráda k bakalářské obhajobě.

Navrhované hodnocení: výborně

Doc. PhDr. Irena Vaňková, CSc., Ph.D.
Ústav jazyků a komunikace neslyšících
FF UK v Praze

V Praze 30. srpna 2017